

Euskara batuaren osasun egoera eztabaidagai da azken asteotan. Ibon Sarasola euskaltzainak *Euskara batuaren ajeak* liburua gogo polemiko batekin kaleratu zuen, berak aitortu zuenez, alarma pizteko ere bai, neurri batean. «Euskararen bidean norabide aldaketa baten beharra dagoela iruditzen zait, ez 180 gradukoa, baina bai gutxienez 90ekoa», adierazi zion Sarasolak EGUNKARIARI elkarrizketa batean.

Gogo polemiko horrek izan du erantzunik. EUSKALDUNON EGUNKARIAN liburu hark eragin dituen erreakzioen artean, Josu Lavin, Iñaki Segurola, Rufino Iraola eta Juan Garziaren iritzi artikulak izan dira. Bakoitzak bere bide-tik, baina guztiek *ajea* aipatzen zuten izenburuan. Horrez gain, gutunetan ere izan da eztabaidarik, eta beste heda-

bide batzuetan ere bai. Liburu salduenen artean zenbait astetan dagoen ale horretaz gain, eztabaidarako beste aukera batzuk ere izan dira, adibidez azaro bukaeran Donostian izandako Nazioarteko Terminologia Biltzarra.

Eztabaida zabal honek iritzietatik haruntzagoko arreta merezi zuelakoan, mahai-inguru bat antolatu genuen. Ez horrenbeste Ibon Sarasolaren *ajeak* komentatzeko, baizik eta liburu horretan eta gero iritzi-eztabaidetan azaldutako kezka eta gai batzuen inguruan. Euskarak bigarren batasun bat behar duen, hizkuntzaren kalitatea horren eskasa den, egoera zuzentzeko bide eta erreferentziak zein izan daitezkeen, Euskaltzaindiak zer paper duen honetan guztian...

Gabonetako oporraldian egin zen mahai-ingurua EGUNKARIAREN erredakzio nagusian. Lau gonbidatu ziren:

Juan Garzia itzultzailea, Andoni Sagarna ingeniaria, Iñaki Segurola filologoa eta Beñat Oihartzabal euskaltzaina. Hitzordura zetorrela, Oihartzabalek auto istripu bat izan zuen. Okerrik ez zen gertatu, baina gure asmoa herren gelditu zen halaberharrez. Mahai-ingurua egin, eta horri Lapurdiko hizkuntzalariak erantzundako galdetegi bat gehitzea erabaki genuen.

Mahai-ingurua EGUNKARIAKO euskara arduradun Patxi Petrirenak moderatu zuen. Bi ordu luzeko solasa laburtzen ez zen erraza, eta galderen hariari jarraitu beharrean, eztabidak berak ukitu zituen alderdi anitzen arabera egituratu dugu transkripzioa.

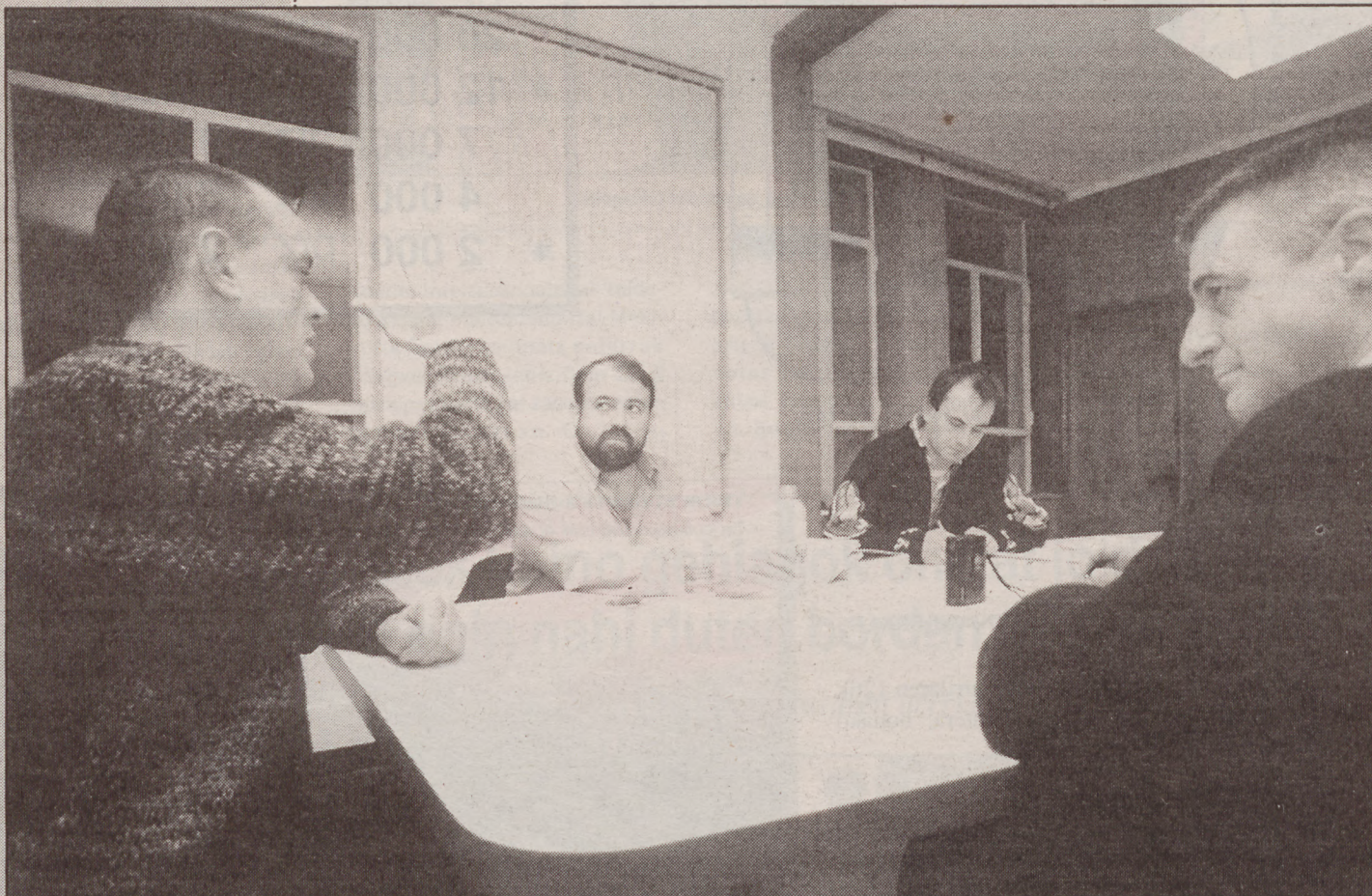
► **Testuak: Luis Fernandez**

Mahaikideak

Andoni Sagarna

(Donostia, 1947). Ingeniaria eta letretan doktorea. Hiztegi Batuko batzordekoa eta euskaltzain urgazlea. Euskenor-eko lankide eta Jalgi Interneteko zerbitzari euskaldunaren koordinatzaile.

Euskara batua eta hizkuntzaren kalitatea

Segurola, Garzia, Patxi Petrirena EGUNKARIAKO euskara arduraduna eta Sagarna.

EDURNE KOCH

Juan Garzia (Legazpi, 1955), itzultzaile eta idazlea. Bere azken lanak: *Txiritaren baratzera Norteko trenbidetik* (saiakera, Alberdania 1997) eta *Joskera lantegi* (idazkuntza liburua, HAAE 1997). Bere azken itzulpena aste honetan kaleratu da: *Chesterton-en Osteguna* izan zen gizona, Literatura Unibertsala bilduman.

Iñaki Segurola

(Azpeitia, 1961). Filologoa, Orotariko Euskal Hiztegiko lantaldekoa, eta Hiztegi Batuko batzordekoa. Nemesio Etzanizen *Izotz kandelak* eleberria apailatu zuen (Elkar 1992). EGUNKARIAKO zutabegile.

Kalitatea

Euskara batu ahula, erdarakadaz josia eta gaztelaniarik jakin gabe ezin uleru dena egiten ari da Hegoaldean, nonbait. Termino eta hitz aukera jakin baten arazoa baino gehiago, hizkuntzaren kalitatearen muina galtzen ari bide den hiltunen senen dagoela esan izan da.

Sagarna. Kalitatearen arazoa hain larria ote? Beste modu batean galdetuta: inoiz baino euskara txarragoa erabiltzen ote dugu? Jakina, inoiz baino euskara txar gehiago, baina euskara on gehiago ere bai. Euskara gehiago erabiltzen da, esparru guztietan. Hori da inportantea.

Garzia. Komeni da bereiztea egu-

neroko jardunetako maila hori eta beste maila batzuk, aristokraziaraino. Erreferentziak egon behar dute, baina maila horiek ez daude ondo bereiziak, eta halako nahaste batean gabiltza. Telebistan, umeentzakoak kenduta, hiru laurdenak kirola dira, eta hori kontrolik gabe dago. Zer gertatzen da? ETBn kirolei buruz agertzen den jarduna hiltun arrunt normaltxoarena, igual idazten ez dakienarena, baino baxuagoa dela. ETBn esaten dute, «ez, hori dago, egoera hori da, gizartearen ispilua da». Nire ustez, bereizi behar da.

Hemen erdarakada handiago bat dago: hizkuntzari buruzko Espainiako kultura eta ohiturak daudela. Espainia da munduko lekurik txarrena alde horretatik. Ematen du dakienak jaitsi behar

duela okerren egiten duenaren mailara. Hori zabaltzen ari gara geurean ere, «jendeak entenditzeko moduan». Oso maila dibulgatiboan bai, baina maila formalak bereizi behar dira. Eta hor ETBn aditzen den gauza asko eskandalagarria da.

Sagarna. Badago hor akusazio bat, kalitatea txartzen dela dioten aldetik: euskara erabilera berrietara egokitzen den neurrian, hor kalitatea txartu egiten da, morrontza handiagoa dago; aldiz, herriko jendeak, horrek fresko-freskoa dauka euskara. Adibide-txo bat jarriko dut. Ez dakit pilotazaleak zaretan baina ikusi bazenuten lau t'erdiko finala, bazenuten bi esatari, bata profesionala eta bestea pilotari gisa aditua. Bata bere herriko euskara arrunta erabiliz eta bestea lan-

dua erabiliz. Nahi duzue esango duzue, baina nik nahiago dut esatari profesionalaren hizkera. Inork morrontza bazuen kasu honetan, esapideetan eta hitzetan, pilotari aditua zen eta ez esatari. Euskara batua ez badago oso gaitua erdararen morrontzarik gabe jarduteko, euskara batua ez dena askoz ere gutxiago.

Segurola. Esaten duzuen euskara eremu berrietan abiatzen denean eta... Gauza bera gertatu izan da orain dela 400 urte eta 300 urte, jendea euskaraz predikatzen hasten denean elizetan. Har ezazue Larramendi, Mogel: negargarria dela pulpitutik egiten den euskara. Gero, handik 200 urtera, hori zen eredu ikasi bakarra, bertsolarientzat eta beste askorentzat: apaizen hizketa eta elizan entzundako hitzak. Baina hasieran? Hori negargarrikeria zen. Are herriko jendeak ulertzen ez zituen hitz teknikoak: errestituziñoia eta ez dakit zer.

Azken arauak

Azken 10-15 urteotan modu nahiko bateratuan erabili izan diren hainbat terminotan grafia edo forma berriak arautu ditu Euskaltzaindiak azken hilabeteotan, batez ere Hiztegi Batuko lanek aurrera egin ahala. Hor dira mahai-inguru eta bat-bateko (marratxoarekin), euskaldun berri (bereiz idatzia) eta berehala hedatu den ohiko ospetsua. Azken 15 urteetakoak aurreko guztiarekin etena egin duela eta, orain tradiziozko formak proposatzen dira: neurri handi batean informatikak posible egin duen hitz formen arakatzeko estadistiko batean oinarritu da joera hau.

Segurola. Adibide bat dago hor. Ohizko-ren bidetik batasuna bazetorren. Iparraldeko gehienak ohizko-ren bidera hurbiltzen hasiak ziren. Hegoaldeko gehienok azkenengo urteetan ez dugu besterik entzun edo irakurri. Ohiko ekartzea oinarritutakoa izan zen.